

Stockholms Län

Resultatet av inventeringen av backsvalhäckningar/kolonier 2023.

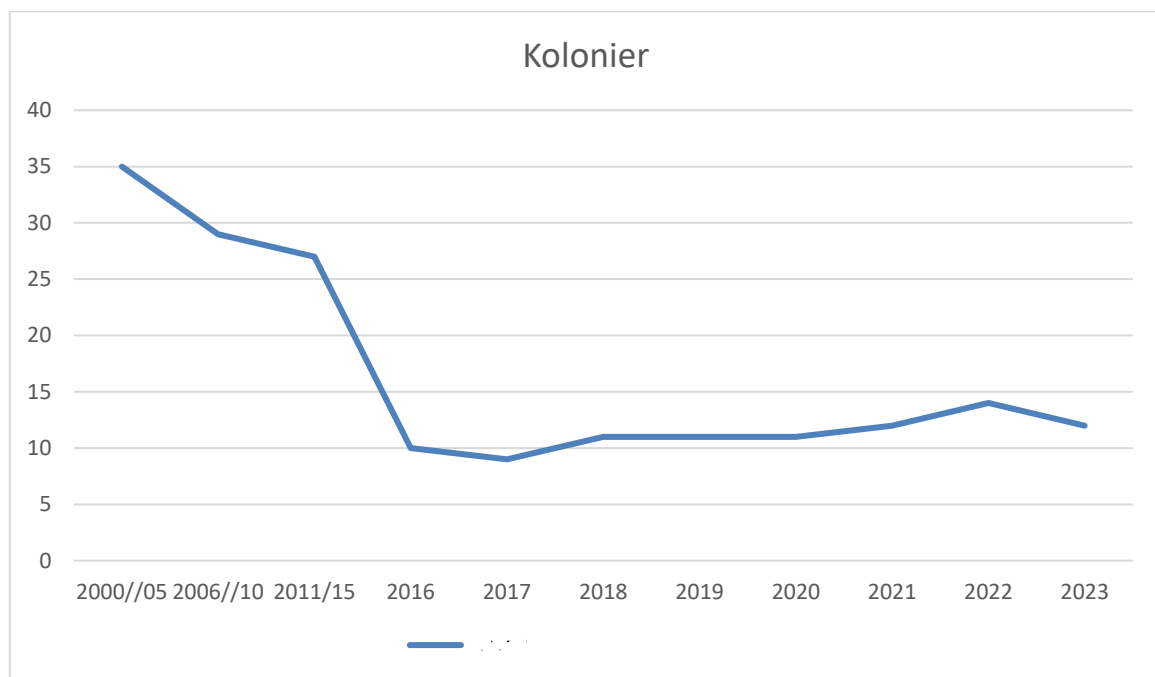
Per Claesson

<u>Lokal</u>	<u>Antal</u>	<u>Anmärkning</u>
<u>Nykvarns kommun</u> Ryssjön bergtäkt	40 ex/75 hål	
<u>Södertälje kommun</u> Skanska Järna Jehanders/Underås	200 ex/110 hål 250 ex/155 hål	
<u>Botkyrka kommun</u> Hamra	2 ex/ 0 hål	Fjolårets häckning var troligtvis en engångsföreteelse
Hanvedsmossen Jehanders/Riksten 59.148769, 17.926247 59.152608, 17.923343	2ex/0 hål 11 ex/56 hål 4 ex/62 hål	
<u>Nynäshamns kommun</u> Södertörns Ryttdarcenter	35 ex/65 hål	
<u>Ekerö kommun</u> Jehanders/Löten	100 ex/ 176 hål	
<u>Sigtuna kommun</u> NCC/Arlanda Eke Grus Svevia Asfalt/Arlanda	20 ex/ 80 hål 50 ex 25 ex/80 hål	stenmjölshög grushög stenmjölshög
<u>Vallentuna kommun</u> NCC/Löt	147 hål	stenmjölshög modell större
<u>Upplands Väsby kommun</u> Breddens grustag/NCC		Förekomst av svalor. Oklar de häckat.
<u>Norrtälje kommun</u> Jehanders/Ledinge 59.677273, 18.473889 59.666576, 18.470746	13 bohål 129 bohål	grushög

Om det finns fler rapporter från samma lokal har den med största antalet bohål använts. Poängteras bör att antalet bohål inte återspeglar antalet häckningar som ofta är betydligt lägre än antal bohål i en koloni. Antalet fåglar sedda vid en koloni återspeglar endast den aktivitet som fanns vid besöket. Det verkliga antalet fåglar är oftast högre. I år har inventeringsarbetet inte kunnat utföras i samma omfattning som tidigare år. Rapporterna är därför mer ögonblicksbilder och alla lokaler har inte besökts vid tre tillfällen under häckningssäsongen som är tänkt. Vad gäller några lokaler är uppgifterna hämtade från artportalen.

Malgorzata Surminska/ Ledinge/Norrtälje, NCC/Löt
Per Claesson..... Jehanders/Löten
Ulf Svahn.....Toresta/Bålsta samt Draget
Margareta Ljungdahl.....Eke Grus Arlanda/ Eke Grus Arlanda samt Svevia Arlanda
Peter Randén.....Underås/Södertälje Skanska/Järna samt Ryssjön/Nykvarn
Ola Dahlbom.....Rikssten/Haninge samt Södertörns Ryttarcenter
Hans Norelius/Eva EdmertHanvedsmossen

Antal täkter med backsvalekolonier i Stockholms län år 2000 – 2023

Uppgifterna år 2000 – 2015 är tagna från rapporter med häckningskriterier till Artportalen. Anledningen att en 5-års period används under denna tidsperiod är att rapportering från kolonierna inte var gjord årligen. Uppgifterna mellan åren 2016 – 2020 kommer från den stora kartläggningen av backsvalekolonier i Mälarenregionen som genomfördes av "Projekt Backsvala". Från 2021 har Stockholms ornitologiska förening tagit in projektet i egen regi. Med begreppet "Kolonier" menas "täkter med kolonier". Det finns ibland fler än en koloni i en täkt. Backsvalan häckar förnärvarande endast i kommersiella täkter i Stockholms Län.

LÄGESRAPPORT 2022

Storlekstrend för backsvalekolonier vid existerande häcklokaler i Stockholms län. Antal bohål år 2000 – 2023. Det högsta antalet rapporterade bohål har använts. Antalet bohål återspeglar inte antalet häckande par. Dessa uppgifter ger endast en fingervisning om kolonistorlek och trender.

	Toresta	Ledinge	Löt	Eke Grus	NCC/Arlanda	Löten	Bredden
2023	0	142	147	25	80	176	
2022	0	131	150	40	100	140	12
2021	151	127	75	28	?	270	-
2020	45	238		21	70	200	-
2019	126	230		30	96	635	-
2018	120	208		38	14	505	60
2017	106	200		92	?	400	-
2016	86	250		?	?	440	-
2010/15	62	220		?	?	385	-
2006/11	30	200		?	?	100	-
2000/05	15	186		?	82	113	-

	Svevia/ Arlanda	Järna	Underås	Ryssjön	Riksten	Handveds- mossen	Södert. Ryttar	
2023	80	110	155	75	118	0	65	
2022	12	110	100	103	44	70	44	
2021	-	120	150	60	53	60	105	
2020	-	90	260	130	5	62	31	
2019	-	60	201	60	21	105	80	
2018	60	30	153	?	95	70	113	
2017	-	70	170	?	46		150	
2016	-	80	150	?	100		100	
2010/15	-	50	30	?	8			
2006/11	-	6	?	30	75			
2000/05	-	9	75	45	6			

Nuläge

De senaste årens trend med ökat antal häckningslokaler tycks i år ha brutits då 11 stycken lokaler har haft konstaterade häckningar mot fjolårets 14 stycken. Förra året var lite av en sentida toppnotering och det var inte oväntat att antalet häckningslokaler skulle komma att minska. Exempelvis verkar det inte ha varit någon häckning i år i Hamra även om svalor har noterats på lokalen. Täkten är nedlagd sedan flera år tillbaka och backsvallorna brukar inte vara så förtjusta i nedlagda grustäkter utan färsk brytningar. För första gången sedan 2017 har heller ingen häckning konstaterats vid Hanvedsmossen. Och för andra året i rad har det heller inte varit några svalor som häckat i Toresta. Den förändrade verksamheten på grund av stora leveranser av sprängsten från byggnationen av förbifart Stockholm har gjort att svalorna numera väljer bort täkten. Det ska dock tilläggas att backsvallor har noterats vid NCC:s verksamheter i Rydbo, Täby och Bredden, Upplands Väsby. Tyvärr har lokalerna inte besökts i år och häckningar kan därför inte uteslutas.

Vad gäller de lokaler där häckningar har skett så verkar antalet bohål vara i linje med tidigare år, med några lokala ned- och uppgångar. Vad gäller grustäkterna i Södertäljeområdet verkar kolonierna vara förhållandevis stabila. Sprängningar tidigt på säsongen vid Ryssjön kan dock ha påverkat häckningen på lokalen. Tyvärr saknas uppgifter från senare delen av säsongen och således uppgifter om häckningen slutfördes. Vad gäller övriga grustäkter i form av Ledinge, Löten, Riksten och Södertörns Ryttdarcenter samt Eke Grus verkar kolonierna även här ha stabiliserat sig. Det ökade antalet bohål vid Riksten ska nog inte tolkas som att kolonin har växt utan snarare som att svalorna först grävt fram en koloni för att sedan i stort överge den och bilda en ny. Vad gäller tåkten vid Södertörns Ryttdarcenter så har som tidigare rapporterats verksamheten i tåkten avtagit väsentligt under senare år och antalet lämpliga häckningsbranter i tåkten börjar bli få. Prognosen är tyvärr fortsatt att kolonin kommer att försvinna under de kommande åren.

Slutligen har vi tre lokaler där häckning precis som tidigare år skett i stenmjölshögar Löt, NCC/Arlanda och Svevia/Arlanda. Här sticker Svevia/Arlanda ut i och med att kolonien ser ut att ha växt väsentligt sedan förra året. En trolig förklaring till detta är att lokalen i fråga upptäcktes sent under förra säsongen och att aktiviteten då varit större tidigare under säsongen. Projekt har heller inte haft koll på tåkten under ett antal år. År 2018 konstaterades 60 håll på lokalen mot årets 80 håll. Det troliga scenariot är att kolonien varit i den storleksordningen under hela perioden från 2018 fram tills idag.

För att sammanfatta backsvalans situation i Stockholms län så är den fortsatt ansträngd. Som konstaterats är flera täkter fortsatt hotade och de stora kolonierna som en gång fanns kommer troligtvis inte att komma tillbaka då verksamheterna i de kvarvarande grustäkterna avtar. Antalet häckningslokaler minskade något i år, men totalt sett verkar den tidigare negativa trenden ha saktat in och antalet backsvalehäckningar i länet ha stabiliserat sig något.

Framtid

Runt sekelskiftet fanns ca 35-40 grustäkter med backsvalekolonier i Stockholms län. Grustäkterna fyller dock fler behov för oss människor inte minst för rening av vårt dricksvatten. Riksdagen kom därför att besluta om miljö kvalitetsmål som innebar att uttaget av naturgrus i landet skulle minska. I takt med att grustäkterna därmed lagts ned har bergtäkterna tagit över för att tillgodose samhällets behov av ballast. Projektet måste därför arbeta med det vi har på bordet för att även framledes kunna förse backsvalorna med boplatser. Projektet hade därför inför årets häckningssäsong som målsättning att se till att fler boplatser tillskapades för backsvalorna förslagsvis i anlagda backsvalebranter av stenmjöl.

Projektet har tyvärr gått lite på sparlåga under 2023 och dialog har endast förts med en aktör under året. Dialogen har i dagsläget inte lett till etablering av någon ny backsvalebrant.

Det är därför glädjande att meddela att en av de aktörer som projektet tidigare haft kontakt med återkommit om meddelat att de avser att uppföra en backsvalebrant i början av 2024. Det rör sig om SÖRAB som avser att uppföra branten i Hagby ekopark. SÖRAB har i skrivande stund fått de massor samt stenmjöl som behövs till branten på plats och kommer att uppföra branten i januari månad. Planen är att branten ska bli tio meter bred och fyra meter hög varav det översta lagret kommer att bestå av stenmjöl. De omgivande landskapet med inslag av dammar borde medföra att födotillgången för svalorna är god. Backsvalor häckar därtill återkommande i Rydbotäkten på andra sidan E18 och vid Löt Vallentuna några mil norrut. Det borde därför finnas goda möjligheter för svalorna att hitta till den nya lokalen.

Förhoppningsvis kan den första tillbakskapade backsvalebranten vara förlösande och medföra att fler aktörer ställer sig positiva att tillskapa nya långsiktiga boplatser för backsvalan i Stockholms län. Det kommer i vart fall att ge projektet mer kraft att fortsätta uppvakta nya aktörer. Än finns det hopp för backsvalan i Stockholms län.